

for the Development of Passports of Threats to the National Security of Ukraine]. Kyiv: NADU, 2012.
Sytnyk, H. P., Oluiiko, V. M., and Vavrynychuk, M. P. *Natsionalna bezpeka Ukrainy: teoriia i praktyka* [National Security of Ukraine: Theory and Practice]. Kyiv: Kon-dor, 2007.

Vlasiuk, O. S. *Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnyoi polityky* [National Security of Ukraine: Evolution of Domestic Policy Problems]. Kyiv: NISD, 2016.
Walters, C. J. *Adaptive Management of Renewable Resources*. Basingstoke: Macmillan Publishers Ltd.

УДК 504.03:351.86
JEL Classification: F15; F52
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-22-28>

АНАЛІЗ НАЯВНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СТАЛИЙ РОЗВИТОК» ТА ЙОГО АДАПТИВНІСТЬ ДО ІНТЕГРАЦІЇ В СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

© 2024 КОЛІСНІЧЕНКО Н. М., КРАСНОСТАНОВА Н. Е., ЩУЦЬКИЙ Р. В.

УДК 504.03:351.86
JEL Classification: F15; F52

Колісниченко Н. М., Красностанова Н. Е., Щуцький Р. В. Аналіз наявних підходів до визначення поняття «сталий розвиток» та його адаптивність до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах

Статтю присвячено аналізу наявних підходів до визначення поняття «сталий розвиток» та дослідженню його адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах. У роботі проаналізовано наукові погляди українських учених, які зосереджуються на різних аспектах сталого розвитку, та зроблено такі висновки: по-перше, відсутнє єдине загальноприйняте визначення сталого розвитку, оскільки науковці акцентують увагу на різних аспектах – екологічному, соціальному, економічному та технологічному; по-друге, значний акцент робиться на національних і регіональних особливостях, деякі підходи акцентовані на необхідності адаптації сталого розвитку до специфічних національних умов; по-третє, наголошено на гармонізації економічних, соціальних та екологічних складових, оскільки більшість підходів підкреслюють важливість збалансованого розвитку, який поєднує економічне зростання, соціальну стабільність та екологічну стійкість; по-четверте, вивлено необхідність кризового управління, оскільки більшість підходів орієнтовані на довгострокові цілі. Зроблено висновок, що: а) всі ці підходи спрямовані на забезпечення довготривалої стабільності та безпеки держави; б) фокусування на різних аспектах сталого розвитку не формує повного адаптивного теоретико-методологічного базису для ефективної інтеграції в систему національної безпеки. Перспективи подальших досліджень полягають в адаптації теоретичних засад поняття «сталий розвиток» для інтеграції в систему національної безпеки у таких напрямках: 1. адаптація концепції сталого розвитку до кризових умов; 2. Баланс між довгостроковими та короткостроковими рішеннями; 3. Адаптація сталого розвитку до національних умов. Загалом подальші дослідження у сфері сталого розвитку мають сприяти формуванню комплексної системи національної безпеки, здатної враховувати всі можливі загрози та ефективно реагувати на сучасні виклики.

Ключові слова: сталий розвиток, національна безпека, поняття «сталий розвиток».

Табл.: 1. **Бібл.:** 9.

Колісниченко Наталя Миколаївна – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних наук, Інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (вул. Генуезька, 22, Одеса, 65062, Україна)

E-mail: kolisnichenko.n.m@op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1083-7990>

Красностанова Наталія Едуардівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій, Інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (вул. Генуезька, 22, Одеса, 65062, Україна)

E-mail: n.e.krasnostanova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2151-3633>

Щуцький Руслан Валерійович – аспірант кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій, Інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (вул. Генуезька, 22, Одеса, 65062, Україна)

E-mail: lordrus08@stud.op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0111-3211>

UDC 504.03:351.86
JEL Classification: F15; F52

Kolisnichenko N. M., Krasnostanova N. E., Shchutskiy R. V. Analysis of Existing Approaches to Defining the Concept of «Sustainable Development» and Its Adaptability for Integration into the National Security System in Modern Conditions

The article is devoted to the analysis of existing approaches to the definition of the concept of «sustainable development» and the study of its adaptability to integration into the national security system in the current conditions. The writing analyzes the scientific views of Ukrainian scholars who focus on various

aspects of sustainable development, and draws the following conclusions: first, there is no single generally accepted definition of sustainable development, since scholars focus on various aspects – environmental, social, economic and technological; secondly, a significant emphasis is placed on national and regional specificities, some approaches are focused on the need to adapt sustainable development to specific national conditions; thirdly, the harmonization of economic, social and environmental components is emphasized, because most approaches emphasize the importance of balanced development, which combines economic growth, social stability and ecological sustainability; fourthly, the need for crisis management has been identified, since most approaches are focused on long-term goals. It is concluded that: a) all these approaches are aimed at ensuring long-term stability and security of the State; b) focusing on various aspects of sustainable development does not form a full adaptive theoretical and methodological basis for effective integration into the national security system. Prospects for further research are to adapt the theoretical foundations of the concept of «sustainable development» for integration into the national security system in the following areas: 1. Adaptation of the conception of sustainable development to crisis conditions; 2. Balance between long-term and short-term solutions; 3. Adaptation of sustainable development to national conditions. In general, further research in the field of sustainable development should contribute to the formation of a comprehensive national security system capable of taking into account all possible threats and effectively responding to modern challenges.

Keywords: sustainable development, national security, concept of «sustainable development».

Tabl.: 1. Bibl.: 9.

Kolisnichenko Natalia M. – Doctor of Sciences (Public Administration), Professor, Head of the Department of Social and Humanitarian Sciences, Institute of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University (22 Henuezka Str., Odesa, 65062, Ukraine)

E-mail: kolisnichenko.n.m@op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1083-7990>

Krasnostanova Nataliia E. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Management, Finance and Business Technologies, Institute of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University (22 Henuezka Str., Odesa, 65062, Ukraine)

E-mail: n.e.krasnostanova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2151-3633>

Shchutskiy Ruslan V. – Postgraduate Student of the Department of Management, Finance and Business Technologies, Institute of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University (22 Henuezka Str., Odesa, 65062, Ukraine)

E-mail: lordrus08@stud.op.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0111-3211>

У сучасних умовах поняття національної безпеки більше не обмежується виключно військовою складовою. Складність і багатоаспектність глобальних викликів вимагають цілісного підходу до формування безпекових стратегій, що враховують тісну взаємодію економічних, екологічних і соціальних чинників. Важливим елементом цього підходу є інтеграція принципів сталого розвитку в політику національної безпеки. Сталий розвиток, що спрямований на гармонійний розвиток суспільства із мінімізацією шкоди для навколишнього середовища, виступає ключовою умовою для забезпечення довготривалої стабільності та безпеки держави.

Питання сталого розвитку, зокрема щодо визначення поняття «сталий розвиток» у контексті його адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах, було предметом досліджень українських учених, таких як Герасимчук З., Гринів Л., Кухар В., Латишева О., Лісовий А., Мартинюк В., Хлобистов Є., Шубравська О. [1–8]. Проте на сьогодні відсутнє єдине стійке наукове визначення феномену сталого розвитку. Для більшості сучасних суспільств, зокрема України, надзвичайно важливо ретельно обґрунтувати це явище в контексті державної безпеки. Це питання стає особливо актуальним в умовах геополітичних і глобальних змін.

Завдання дослідження полягають в:

- а) аналізі наявних підходів визначення поняття «сталий розвиток»;

- б) визначенні адаптивності поняття «сталий розвиток» до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах;
- в) визначенні основних шляхів удосконалення поняття «сталий розвиток».

Сучасні умови для України характеризуються складним комплексом внутрішніх і зовнішніх викликів, які суттєво впливають на національну безпеку. Головними чинниками є військовий конфлікт на Сході та повномасштабна агресія з боку Росії, що загрожують суверенітету та територіальній цілісності. Крім того, Україна стикається з економічною нестабільністю, енергетичними кризами через пошкодження інфраструктури, а також соціальними проблемами, зокрема масовим внутрішнім переміщенням населення. Значний вплив має і демографічна ситуація, що погіршується внаслідок скорочення населення через військові втрати та міграцію. Багато громадян залишають країну через війну, що створює додаткові виклики для економіки та соціальної сфери. Паралельно з цим зростають екологічні ризики, у тому числі забруднення території через бойові дії та загальну деградацію природних ресурсів [1].

Такі умови вимагають розробки відповідних теоретичних засад, що базуються на аналізі наявних підходів до визначення сталого розвитку з точки зору їх адаптаційного потенціалу для інтеграції в систему національної безпеки. Важливо дослідити, наскільки ці підходи можуть

Деякі підходи щодо визначення поняття «сталий розвиток»

Джерело	Визначення
В. Кухар [2]	Сталий розвиток – це процес, здатний до самопідтримки, який передбачає раціональну й обґрунтовану діяльність людини, що існує в гармонії з природним середовищем і забезпечує умови для покращення життя як для себе, так і для майбутніх поколінь
Л. Гринів [3]	Сталий розвиток являє собою забезпечення стійкого функціонування еколого-економічної системи шляхом впровадження ноосферної концепції
Є. Хлобистов [4]	Сталий розвиток слід розуміти як методологічний орієнтир, адаптований до національних умов, що враховує специфіку соціально-економічного розвитку країни та її культурно-ментальні особливості
З. Герасимчук [5]	Сталий розвиток – це процес підтримки стабільного функціонування територіальної системи відповідно до визначених параметрів у конкретних умовах протягом необхідного часу, що сприяє гармонізації виробничих факторів та покращенню якості життя сучасних і майбутніх поколінь, забезпечуючи збереження та поступове відновлення екологічної цілісності
О. Шубравська [6]	Сталий розвиток розглядається як збалансоване поєднання економічних, соціальних процесів та охорони навколишнього природного середовища
О. Латишева [7]	Сталий розвиток – це процес досягнення економічної безпеки з урахуванням соціальних та екологічних аспектів, збалансування яких відбувається через систему ефективного управління та регулювання на різних ієрархічних рівнях
А. Лісовий [8]	Сталий розвиток за визначенням – це напрям світового економічного зростання, що забезпечує високу якість життя населення на основі досягнень науково-технічного прогресу, що задовольняють поточні потреби, але не завдають шкоди довкіллю та не загрожують майбутнім поколінням
Указ Президента України «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. [9]	Сталий розвиток – це процес розбудови держави на основі узгодження і гармонізації соціальної, економічної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь

Джерело: складено авторами на основі [2–9].

бути застосовані в українському контексті для забезпечення стійкості держави в умовах військових, економічних, екологічних і демографічних викликів.

Відповідно, у науковій літературі зустрічаються різноманітні підходи до трактування поняття «сталий розвиток». У табл. 1 наведено деякі з них.

Проведені дослідження продемонстрували, що наукові підходи до тлумачення та осмислення поняття «сталий розвиток» суттєво відрізняються.

Ми бачимо, що підхід В. Кухаря [2] ґрунтується на принципах гармонійної взаємодії людини з природою, де сталий розвиток є не лише економічним чи екологічним процесом, але й ідеологією відповідального ставлення до навколишнього середовища.

Основними принципами цього підходу є раціональність, відповідальність перед майбутніми поколіннями та пошук балансу між потребами сучасного суспільства і збереженням природи. Пого-

джуємось, що такий підхід до сталого розвитку має потенціал для інтеграції в систему національної безпеки, оскільки пропонує довгострокову стратегію стійкості, засновану на гармонії з природою та відповідальному використанні ресурсів. У сучасних умовах, коли екологічні загрози та зміни клімату стають важливими аспектами національної безпеки, цей підхід може сприяти зменшенню екологічних ризиків і зміцненню стійкості держави перед викликами. Своєю чергою, вважаємо, що для посилення адаптивності підходу В. Кухаря до системи національної безпеки можна додати механізми управління кризами, пов'язаними з екологічними катастрофами та ресурсною нестабільністю. Крім того, необхідно включити соціально-економічні аспекти, такі як енергетична безпека та продовольча стабільність, які можуть зміцнити національну безпеку в умовах глобальних викликів.

Своєю чергою, Л. Гринів [3] розглядає сталий розвиток як процес забезпечення стабільного функціонування еколого-економічної системи, що

ґрунтується на ноосферній концепції. Цей підхід передбачає гармонійну взаємодію суспільства та природи через свідоме управління ресурсами й технологіями, що сприяє збереженню екологічної рівноваги та довгостроковій стійкості. Ми згодні, що врахування екологічного та економічного аспектів сталого розвитку є одними з основних інтеграційних факторів у систему національної безпеки.

Тому що у сучасних умовах, коли природні катастрофи, ресурсні кризи та зміни клімату загрожують національній безпеці, застосування ноосферної концепції може сприяти стабілізації взаємодії між екологічними та економічними інтересами держави. Також вважаємо доцільним його посилити за рахунок розширення його практичної складової, додавши конкретні механізми управління кризовими ситуаціями, такі як природні катастрофи та ресурсні дефіцити. Також доцільно враховувати соціальні аспекти, зокрема захист населення, енергетичну та продовольчу безпеку, що дозволить краще адаптувати концепцію до сучасних умов.

Є. Хлобистов [4] трактує сталий розвиток як методологічний орієнтир, що адаптований до національних особливостей і враховує специфіку соціально-економічного розвитку та ментальних характеристик країни. Цей підхід підкреслює необхідність узгодження глобальних принципів сталого розвитку з локальними умовами, що забезпечує їх ефективне впровадження в контексті національної безпеки. На нашу думку, цей підхід має як позитивні, так і умовно негативні аспекти.

Серед позитивних аспектів: по-перше, увага до національних особливостей, ментальних установок і соціально-економічних умов; по-друге, інтеграція забезпечення безпеки через збалансоване економічне зростання і гармонізацію з соціальними та культурними факторами. Це сприяє адаптації стратегій сталого розвитку до конкретних національних умов, підвищуючи їхню ефективність і прийняття на рівні державної політики. Основний недолік підходу полягає в його залежності від національної специфіки, що може обмежити універсальність концепції сталого розвитку. Доповнення цього аспекту сприятиме підвищенню його застосовності в системі національної безпеки в сучасних умовах.

У своєму підході З. Герасимчук [5] розглядає сталий розвиток як процес підтримання стабільного функціонування територіальних систем за певних умов і протягом визначеного часу. Цей підхід спрямований на гармонізацію економічних

та екологічних факторів, що веде до підвищення якості життя сучасних і майбутніх поколінь, із одночасним збереженням цілісності природного середовища. Основним принципом є поступовий, збалансований розвиток, що враховує екологічні межі та довготривалу стабільність. З точки зору адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах ми бачимо такі позитивні моменти, як:

- а) довгострокова стійкість, що є критично важливою для національної безпеки, особливо в умовах глобальних змін, таких як зміна клімату та деградація природних ресурсів;
- б) підвищення якості життя через раціональне використання ресурсів сприяє соціальній стабільності, що є ключовим фактором національної безпеки.

Як недолік, на нашу думку, можна зазначити фокусування на поступовому розвитку, що може не враховувати необхідність швидких дій у випадку надзвичайних ситуацій, які потребують негайних рішень. Тому врахування фактору оперативності посилює адаптивність цієї концепції в контексті інтеграції в систему національної безпеки.

Погляд О. Шубравської [6] базується на необхідності досягнення балансу між економічним зростанням, соціальним благополуччям і збереженням екологічної рівноваги, що є важливим для довгострокової стабільності суспільства. Плюси та мінуси цього підходу з точки зору адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах, на нашу думку, полягають у такому.

Плюси:

- а) узгодження економічних, соціальних та екологічних аспектів є ключовим для комплексного підходу до національної безпеки, оскільки всі ці фактори впливають на стійкість держави;
- б) такий баланс сприяє зменшенню соціальних конфліктів і загроз, пов'язаних з економічною нерівністю або екологічними кризами, що посилює національну безпеку;
- в) підхід Шубравської забезпечує сталий розвиток без шкоди для довкілля, що дозволяє запобігти довгостроковим загрозам екологічній та ресурсній деградації.

Мінуси:

- а) фокусування на довгостроковій гармонізації процесів може виявитися недостатньо ефективним для відповіді на раптові загрози або надзвичайні ситуації, які вимагають швидких і рішучих дій;

- б) відсутність деталізації щодо конкретних механізмів реагування на екологічні катастрофи або соціальні кризи може обмежити оперативну адаптацію концепції до умов національної безпеки.

Ураховання зазначених «мінусів» сприятиме підвищенню адаптивності трактування сталого розвитку до актуальних викликів сучасності та його ефективній інтеграції в систему національної безпеки.

Авторка О. Латишева [7] наголошує на комплексному підході до управління, який інтегрує економічні, соціальні та екологічні аспекти для забезпечення сталості розвитку. Плюси та мінуси з точки зору адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах, на нашу думку, такі.

Плюси:

- а) включення економічних, соціальних і екологічних складових забезпечує комплексний підхід до національної безпеки, що є особливо важливим в умовах глобальних загроз;
- б) збалансування цих трьох елементів через ефективне управління сприяє зменшенню внутрішньої соціальної напруги та екологічних загроз, що зміцнює національну безпеку;
- в) багаторівневе управління дозволяє врахувати специфіку різних регіонів країни, забезпечуючи більшу гнучкість у реагуванні на виклики.

Мінуси:

- а) складність реалізації через необхідність ефективного управління на різних рівнях, що вимагає високого ступеня координації між урядовими структурами, що може бути проблематичним у кризових ситуаціях;
- б) надмірне зосередження на економічній безпеці може відсунути на другий план термінові екологічні чи соціальні питання, які потребують негайного вирішення, особливо в умовах раптових загроз для національної безпеки.

Таким чином, врахування факторів складності та надмірного зосередження на економічній безпеці посилить адаптивність цього підходу в контексті інтеграції в систему національної безпеки.

У своїй роботі А. Лісовий [8] підкреслює важливість збалансованого задоволення поточних потреб без шкоди для навколишнього середовища та майбутніх поколінь. Крім того, він включає за-

безпечення високих стандартів матеріального, соціального забезпечення, охорони здоров'я, а також екологічної та особистої безпеки. Мінуси та плюси з точки зору адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах, на нашу думку, такі.

Плюси:

- а) спрямованість на забезпечення стійкості та якості життя населення через поєднання соціальних, економічних і екологічних аспектів, що є важливим для забезпечення довготривалої національної безпеки;
- б) використання досягнень науково-технічного прогресу дає можливість ефективніше вирішувати виклики у сферах енергетичної, продовольчої та екологічної безпеки, що є критично важливим у сучасних умовах;
- в) орієнтація на збалансований розвиток забезпечує зменшення ризиків для майбутніх поколінь, що зміцнює стійкість держави перед глобальними викликами, такими як зміна клімату і деградація ресурсів.

Мінуси:

- а) підхід може виявитися складним у реалізації через необхідність одночасного вирішення широкого спектра питань: економічних, соціальних та екологічних, що потребує значних ресурсів і координації між державними структурами;
- б) зосередження на технологічному прогресі може відсунути на другий план питання екологічної стійкості, якщо технології не будуть достатньо екологічними, що може створити додаткові загрози для довкілля і національної безпеки в довгостроковій перспективі.

Таким чином, посилення адаптивності цього підходу може бути досягнуте через: а) баланс між технологіями та екологічною стійкістю; б) застосування інструментів для вирішення складних завдань.

Законодавчий підхід до сталого розвитку означає його як процес гармонійної розбудови держави, що базується на збалансуванні соціальних, економічних і екологічних аспектів. Метою такого підходу є задоволення потреб як сучасних, так і майбутніх поколінь, забезпечуючи сталість розвитку. Принципи підходу ґрунтуються на інтеграції трьох основних складових для довготривалого процвітання суспільства без шкоди для довкілля. Плюси та мінуси з точки зору адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах, на нашу думку, такі.

Плюси:

- а) гармонізація соціальних, економічних і екологічних складових є важливим аспектом для забезпечення стійкості національної безпеки;
- б) підхід забезпечує системну стійкість, оскільки одночасне врахування соціальних, економічних і екологічних факторів дозволяє краще підготувати державу до нових загроз.

Мінуси:

- а) недостатня гнучкість в екстрених ситуаціях, таких як військові конфлікти або природні катастрофи, оскільки збалансування інтересів усіх складових може бути неефективним у короткостроковій перспективі;
- б) фокус на довгостроковому розвитку може відсунути на другий план негайні загрози для національної безпеки, які потребують швидкого реагування та ресурсних вкладень. Тому вважаємо, що для посилення адаптивності законодавчого підходу до системи національної безпеки в сучасних умовах потрібно додати: а) гнучкість в екстрених ситуаціях та інструментарій швидкого реагування.

ВИСНОВКИ

Аналіз наявних підходів до визначення поняття «сталий розвиток» на предмет адаптивності до інтеграції в систему національної безпеки в сучасних умовах показав таке.

По-перше, існує різноманітність підходів до сталого розвитку. Аналіз демонструє, що немає єдиного загальноприйнятого визначення сталого розвитку, оскільки науковці акцентують увагу на різних аспектах – екологічному, соціальному, економічному чи технологічному. Це свідчить про багатогранність поняття та потребу в синтезі для забезпечення комплексного підходу до його інтеграції в національну безпеку.

По-друге, акцент на національних і регіональних особливостях. Деякі підходи наголошують на необхідності адаптації сталого розвитку до специфічних національних умов. Це важливо для забезпечення його ефективності в контексті національної безпеки, враховуючи економічні, культурні та екологічні особливості країни.

По-третє, гармонізація економічних, соціальних та екологічних складових. Більшість підходів підкреслюють необхідність збалансованого розвитку, що поєднує економічне зростання, соціальну стабільність та екологічну стійкість. Такий інтегрований підхід сприяє довготривалій стійкості держави, знижує ризики для національної безпе-

ки та забезпечує якість життя для сучасних і майбутніх поколінь.

По-четверте, необхідність кризового управління. Більшість підходів орієнтовані на довгострокові цілі, але в сучасних умовах важливо включати механізми кризового управління, що дозволяє ефективніше реагувати на екологічні, соціальні та економічні кризи, які можуть загрожувати національній безпеці.

Отже, всі ці підходи мають спільну мету – забезпечення довготривалої стабільності та безпеки держави. Проте їхня фокусованість на різних аспектах сталого розвитку не формує повного адаптивного теоретико-методичного базису для ефективної інтеграції в систему національної безпеки. Це особливо важливо в умовах сучасних викликів, таких як зміна клімату, економічна нестабільність і збройні конфлікти. Тому необхідно розширити сучасне визначення «сталого розвитку» через синтез, збалансування та додання таких аспектів: механізми управління кризами, пов'язаними з екологічними катастрофами та ресурсною нестабільністю; універсальність щодо національних особливостей; застосовність швидких дій у надзвичайних ситуаціях.

Перспективи подальших досліджень полягають в адаптації теоретичних засад у визначенні поняття «сталий розвиток» в межах інтеграції в систему національної безпеки до таких сфер, як:

1. Адаптація концепції сталого розвитку до кризових умов. Необхідно розробити теоретичні основи та практичні інструменти для оперативного управління кризами, з урахуванням екологічних та соціально-економічних викликів, зокрема в умовах військових конфліктів чи природних катастроф.
2. Баланс між довгостроковими та короткостроковими рішеннями. Важливим є дослідження шляхів поєднання стратегічного планування зі швидким реагуванням на сучасні загрози для національної безпеки, такі як зміна клімату, міграційні кризи та економічні потрясіння.
3. Адаптація сталого розвитку до національних умов. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку практичних інструментів для адаптації концепції сталого розвитку до специфічних національних та регіональних умов, що є особливо актуальним для країн із різною соціально-економічною та екологічною ситуацією.

Загалом подальші дослідження у сфері сталого розвитку мають сприяти формуванню комплекс-

сної системи національної безпеки, яка враховує всі можливі загрози та здатна ефективно реагувати на виклики сучасності. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мартинюк В. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і східного партнерства : аналіт. документ. Київ, 2018. 106 с.
2. Кухар В. П. Проблеми України – перехід до сталого розвитку. URL: http://www.medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm
3. Гринів Л. С. Концептуальні засади просторової парадигми екологічно збалансованої економіки. *Регіональна економіка*. 2001. № 4. С. 54–63.
4. Хлобистов Є. В. Екологічна безпека трансформаційної економіки. Київ : Чорнобильінтерінформ, 2004. 336 с.
5. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації. Луцьк : Вид-во «Надстир'я», 2001. 528 с.
6. Шубравська О. Сталій економічний розвиток: поняття і напрям досліджень. *Економіка України*. 2005. № 1. С. 36.
7. Латишева О. В. Етапи управління екологічною складовою потенціалу сталого розвитку машинобудівних підприємств. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 3 (45). С. 218–224.
8. Лісовий А. В. Сталій розвиток сільських територій: виникнення, сутність, принципи. *Економіка АПК*. 2007. № 4. С. 140–145.
9. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020 : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>

REFERENCES

Herasymchuk, Z.V. *Rehionalna polityka staloho rozvytku: metodolohiia formuvannia, mekhanizmy realizatsii*

[Regional Sustainable Development Policy: Formation Methodology, Implementation Mechanisms]. Lutsk: Vyd-vo «Nadstyria», 2001.

Hryniv, L. S. "Kontseptualni zasady prostorovoi paradyhmy ekolohichno zbalansovanoi ekonomiky" [Conceptual Foundations of the Spatial Paradigm of an Ecologically Balanced Economy]. *Rehionalna ekonomika*, no. 4 (2001): 54-63.

Khlobystov, Ye. V. *Ekolohichna bezpeka transformatsiinoi ekonomiky* [Environmental Safety of the Transformational Economy]. Kyiv: Chornobylinterinform, 2004.

Kukhar, V. P. "Problemy Ukrainy - perekhid do staloho rozvytku" [Problems of Ukraine - Transition to Sustainable Development]. http://www.medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.htm

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>

Latysheva, O. V. "Etapy upravlinnia ekolohichnoiu skladovoiu potentsialu staloho rozvytku mashynobudivnykh pidpriemstv" [Stages of Management of the Ecological Component of the Potential of Sustainable Development of Machine-building Enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 3(45) (2016): 218-224.

Lisovyi, A. V. "Stalyi rozvytok silskykh terytorii: vynyknennia, sutnist, pryntsyipy" [Sustainable Development of Rural Areas: Emergence, Essence, Principles]. *Ekonomika APK*, no. 4 (2007): 140-145.

Martyniuk, V. *Hibrydni zahrozy Ukraini i suspilna bezpeka. Dosvid YeS i skhidnoho partnerstva : analit. dokument* [Hybrid Threats to Ukraine and Public Security. The Experience of the EU and the Eastern Partnership: An Analytical Document]. Kyiv, 2018.

Shubravskaya, O. "Stalyi ekonomichnyi rozvytok: poniatia i napriam doslidzhen" [Sustainable Economic Development: Concept and Direction of Research]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2005): 36.